

УДК 327(477)

УКРАЇНСЬКА МІЖНАРОДНА ТЕМАТИКА В ІСТОРИЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Олеся Ярошко

*Львівський національний університет імені Івана Франка
філософський факультет, кафедра політології
вул. Університетська, 1, 79000, м. Львів, Україна
e-mail: yaroo@ukr.net*

У цій статті узагальнено і систематизовано науковий доробок з української міжнародної тематики дослідників історичного профілю. Виокремлено основні напрямки досліджень істориків, їх проблематику та наукові результати. Також визначено особливості висвітлення ними пріоритетності елементів тріади «держава – суспільство – людина».

Ключові слова: історичні дослідження, українська міжнародна тематика, тріада «держава – суспільство – людина».

В умовах сучасного розвитку політичних інститутів України, їх взаємозв'язків і взаємовпливів як на українську політичну систему в цілому, так і на міжнародну пошуки науковців у цій царині видаються актуальними і значимими як у теоретичній, так і у практичній площині, оскільки відповідні наукові результати можуть слугувати орієнтирами у сфері політичних рішень, політичних стратегій і тактик.

Українські науковці приділяють значну увагу розробкам і дослідженням вище зазначеної проблематики. У цьому дослідженні зупинимось на досягненнях історичної науки, тому й розглянемо дисертаційні праці саме авторів цього профілю. Йдеться про кандидатські і докторські дисертації за спеціальностями «Історія України» (07.00.01), «Всесвітня історія» (07.00.02), «Етнологія» (07.00.05), «Військова історія» (20.02.22) та «Теорія та історія культури» (26.00.01) за період 2009–2015 років, авторами яких є: Антонюк Т.Д., Барвінська П.І., Брацюн В.В., Буглай Н.М., Ващенко О.Ф., Висоцька Г.В., Воробйов Г.П., Гайдай О.Ю., Гарагонич В.В., Гарбарук А.С., Давидчук С.Ю., Дмитрук А.Ю., Ільчук І.В., Коваленко О.М., Компанець І.В., Корнілова В.В., Корсак Р.В., Коцур Л.М., Лазнева І.О., Левик Б.С., Литовченко В.В., Лозинський П.І., Марков І.Г., Мудрієвська І.І., Науменко М.І., Недзельський Ю.О., Недужко Ю.В., Обухова О.Ю., Овчаренко В.Є., Овчаренко В.П., Опанасенко О.І., Пачос Ю.В., Пекарчук В.М., Покотило О.І., Полякова М.Є., Рендюк Т.Г., Речич С.Л., Саблук В.В., Савін С.Л., Сокол С.М., Стрільчук В.В., Стрільчук Л.В., Тоценко Ж.М., Туряниця І.А., Філенко І.В., Хахула Л.І., Хімей В.В. і Штепко О.Ю. [1-48]. Дисертації істориків присвячені актуальним проблемам міжнародної, зовнішньої і внутрішньої політики України [1-48].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Дисертаційні праці українських істориків спрямовані на вирішення, як вже зазначалося, окремих актуальних наукових проблем, що знаходить своє відображення у наукових результатах, представлених у висновках. На нашу думку, важливе узагальнення і систематизація цих наукових результатів у контексті поступу історичної науки, а також української соціогуманітаристики як такої.

Мета дослідження полягає у висвітленні наукового доробку українських істориків-дисертантів з українських міжнародної тематики.

Визначаючи внесок українських істориків-дисертантів у розробку української міжнародної проблематики, виділимо напрямки їх наукових досліджень, наукові проблеми, що вирішуються та досягнуті наукові результати.

По-перше, йдеться про становлення України як учасника міжнародних відносин та інститутів забезпечення її суверенітету. Дослідники та наукова проблематика цього напрямку: В.В. Хімей (Україна на міжнародній арені: внутрішні та зовнішні чинники формування геополітичного статусу), Б.С. Левик (розвиток концепції національної безпеки і оборони України в програмних документах українських політичних партій), О.І. Покотило (створення Збройних Сил України) та Г.П. Воробійов (створення та розвиток Сухопутних військ Збройних Сил України) [47; 20; 34; 7]. Науковий доробок цих дослідників: висвітлення проблем геополітичного статусу України, сприятливих і несприятливих факторів його формування та державотворення; становлення, його особливості, мета та напрямки, проблеми та перспективи Збройних Сил України та Сухопутних військ Збройних Сил держави; особливості концептуального бачення системи національної безпеки та оборони України політичними партіями, їх вплив на рівень національної безпеки та оборони і шляхи ефективної протидії держави безпековим загрозам [7, с. 11-14; 20; 34, с.11-13; 47, с.16-18].

По-друге, роль етнічного чинника у державотворенні в Україні, міжнародні аперцепції феномену української незалежності, радянська спадщина у контексті історичної пам'яті українців. Представники цього дослідницького напрямку та їх наукова проблематика: В.П. Овчаренко (взаємозв'язок етнічних і державотворчих процесів у сучасній Україні), П.І. Барвінська (образ Східної Європи у німецькомовному академічному середовищі), Л.І. Хахула (історичні стереотипи про Україну та українців у сучасній Польщі) та О.Ю. Гайдай (радянська спадщина у політиці пам'яті та свідомості населення України) [30; 2; 46; 8]. Наукові результати істориків цього напрямку: особливості, проблеми та перспективи державотворчих процесів в Україні в умовах поліетнічного суспільства; вплив міжнародно-політичних процесів на академічний дискурс у контексті його політизації і / чи автономності щодо історії України як самостійного наукового напрямку чи складової історії інших країн; особливості становлення, проблеми та перспективи політики пам'яті в Україні на предмет радянської спадщини [2, с. 30; 8, с. 11-12; 30, с. 12-14; 46, с. 16].

По-третє, система двосторонніх відносин України та регіональної співпраці, в тому числі українсько-польські відносини, взаємини України з країнами Вишеградської групи, зі США, «новими» та «старими» членами ЄС, включаючи скандинавські держави, з країнами пострадянського простору та СНД та з іншими країнами світу. Цей науковий напрям представлений такими дослідниками та їх проблематикою: О.М. Коваленко (освітні, наукові та культурні українсько-польські зв'язки), Л.В. Стрільчук (польсько-українські міждержавні відносини, партнерство та співробітництво), О.Ю. Обухова (польсько-українське транскордонне співробітництво), Ю.В. Пачос (українсько-польське співробітництво в галузі культури), В.В. Стрільчук (транскордонне співробітництво України і Польщі в культурній сфері), І.В. Ільчук (українсько-польське міждержавне співробітництво в євроатлантичному контексті), Ж.М. Тоценко (співпраця в галузі культури як складова українсько-польських гуманітарних відносин), І.І. Мудрієвська (співробітництво України з країнами Вишеградської групи), Р.В. Корсак (українсько-чеські відносини у транскордонних процесах Центрально-Східної Європи),

О.Ф. Ващенко (двостороннє співробітництво Україна–США), С.М. Сокол (українсько-німецькі відносини), О.І. Опанасенко (українсько-німецьке співробітництво), В.В. Саблук (українсько-італійські відносини), І.А. Туряниця (українсько-литовські взаємини у політичній та гуманітарній сферах), В.Є. Овчаренко (політичне, економічне та культурне співробітництво України зі скандинавськими країнами), А.Ю. Дмитрук (російсько-українські відносини у політичній сфері), М.І. Науменко (українсько-азербайджанські відносини), М.Є. Полякова (українсько-казахстанське співробітництво), П.І. Лозинський (воєнно-політичне співробітництво країн СНД), С.Ю. Давидчук (українсько-ізраїльські відносини) та І.О. Лазнева (українсько-бразильське співробітництво) [14; 42; 28; 32; 41; 13; 43; 24; 17; 5; 40; 31; 38; 44; 29; 12; 25; 35; 22; 11; 19]. В цілому, історичний напрям білатерального співробітництва та регіональної кооперації збагатив українську соціогуманітаристику такими розробками: виокремлено етапи становлення двосторонніх відносин з окремими країнами; розкрито особливості становлення відносин України з іншими країнами, їх проблеми, напрями та перспективи; визначено вплив стереотипів на їх формування; показано роль діаспори як чинника двосторонніх стосунків України; показано тенденції тяжіння цих відносин до європейської матриці цивілізаційної взаємодії чи євразійсько-російської [5, с. 14-17; 11, с. 10-12; 12; 13, с. 14-16; 14, с. 14-16; 17, с. 24-26; 19; 22; 24, с. 12-13; 25, с. 13-15; 28, с. 14-16; 19, с. 15-16; 31; 32, с. 13-15; 35, с. 13-15; 38; 40, с. 15-17; 41, с. 12-15; 42, с. 29-34; 43, с. 11-13; 44, с. 13-16].

По-четверте, висвітлення євроінтеграційної проблематики України у працях С.Л. Савіна (українсько-британські відносини у контексті інтеграційних процесів), В.В. Гарагонича (транскордонне співробітництво в євроінтеграційній стратегії України), Н.М. Буглай (Польща в реалізації євроінтеграційного курсу України: міжрегіональне співробітництво), І.В. Філенко (політика Російської Федерації щодо євроінтеграційного курсу України) [39; 9; 4; 45]. Науковий доробок представників цього напрямку: висвітлено роль транскордонного співробітництва як інструменту євроінтеграції України, його проблеми і особливості, специфіку євро регіонів як форми транскордонного співробітництва, їх мету та ментальну функцію; особливості сприйняття євроінтеграційних намірів України іншими країнами світу (Великою Британією, Польщею та Росією), їх мотивація та інструменти відповідної політики – підтримки / непідтримки [4; 9, с. 25-28; 39; 45, с. 17-19].

По-п'яте, НАТО як напрям зовнішньої політики України, інтеграційно-коопераційні аспекти в контексті безпекової політики України. Дослідники та проблематика цього напрямку: І.В. Компанець (євроатлантична інтеграція незалежної України у військово-історичному аспекті), В.В. Корнілова (взаємини Україна – НАТО), С.Л. Речич (воєнно-політичне співробітництво Збройних Сил України з НАТО) та Ю.О. Недзельський (участь Збройних Сил України у програмі «Партнерство заради миру») [15-16; 37; 26]. Наукові результати цього напрямку: показано роль НАТО як системи колективної безпеки постбіполярної доби, його трансформація та політику України у сфері національної безпеки стосовно інтеграції / співпраці з Альянсом, інструменти взаємодії; висвітлено особливості, тенденції, інституційне забезпечення, складові та напрями співпраці України з НАТО, прорахунки, напрями та шляхи удосконалення; окреслено роль програми «Партнерство заради миру» як кооперативного механізму забезпечення безпеки держави, його інструментарій, проблеми та перспективи [15, с. 15-17; 16; 26, с. 11-12; 37, с. 12-14].

По-шосте, багатостороння дипломатія України у контексті використання механізмів міжнародних організацій для забезпечення національних інтересів. Йдеться про дослідження В.В. Литовченко щодо ролі ЮНЕСКО в охороні та збереженні культурної спадщини в Україні [21]. Дослідниця окреслює напрями діяльності цієї міжнародної міждержавної організації щодо збереження культурної спадщини, політику України в цій сфері, проблеми співпраці та перспективи [21, с. 12-16].

По-сьоме, сферальне міжнародне співробітництво України. Дослідження за цим напрямом здійснила Т.Д. Антонюк щодо міжнародного співробітництва вищих навчальних закладів міста Києва, де розкрито напрями міжнародної діяльності вищих навчальних закладів щодо інтеграції в європейський освітній та науковий простір, виходу на світовий освітній ринок, вплив міжнародних чинників на внутрішні зміни, їх проблемні аспекти та перспективи [1, с. 22-26].

По-восьме, національні меншини / діаспори, в тому числі діаспора «четвертої хвилі» (трудова мігранти) на українському міжнародному порядку денному. Цей науковий напрям представляють праці В.М. Пекарчука (культура етноменшин України), Г.В. Висоцької (національна політика Республіки Польща (на прикладі української спільноти)), А.С. Гарбарук (польські громадсько-культурні товариства у західному регіоні України), Л.М. Коцур (національні меншини України в етнополітичних процесах), Т.Г. Рендюка (національні меншини в українсько-румунських відносинах), Ю.В. Недужко (діяльність української діаспори щодо відновлення державної незалежності України), І.Г. Маркова (українська трудова міграція (динаміка етносоціального поступу)) та В.В. Брацун (трудова міграція громадян України до Російської Федерації) [33; 6; 10; 18; 36; 27; 23; 3]. Науковий доробок представників цього напрямку: встановлено особливості сучасного стану, проблеми та перспективи етнокультурної політики України; особливості політики України щодо національних меншин: її становлення, сучасний стан, проблеми, перспективи, зовнішні чинники впливу; особливості становлення, сучасний стан, проблеми та перспективи української меншини в Республіці Польща; становлення, сучасний стан, проблеми та шляхи їх вирішення Україною щодо польських громадсько-культурних товариств на Західній Україні; особливості становлення, сучасний стан, проблеми захисту румунської меншини в Україні та української – в Румунії; особливості діяльності організованої української діаспори на Заході щодо відновлення незалежності України, її напрями, їх еволюція та заходи вже незалежної України щодо взаємодії з сучасною українською діаспорою в світі; тенденції трудової міграції України, особливості та проблеми трудових мігрантів України в ЄС та Росії як щодо адаптації у приймаючому середовищі, так і щодо взаємодії з країною походження, проблема формування міграційної політики України як цивілізаційної моделі розвитку держави; особливості та проблеми трудової міграції українців до Росії, порівняння із європейським напрямом та механізми державної політики України [3, с. 15-16; 6, с. 12-15; 10, с. 13-16; 18, с. 17-21; 23, с. 10-15; 27; 33, с. 25-33; 36, с. 29-33]. Однак, додамо, питання діаспори є також складовою досліджень представників білатеральних відносин та регіональної кооперації України, як і інтеграційної політики України [9; 39].

По-дев'яте, окремі актуальні проблеми міжнародних відносин України. Представляє цей науковий історичний напрям дослідження О.Ю. Штепко (культурне освоєння острова Зміїний) [48]. Йдеться, серед іншого, про особливості вивчення та дослідження цього об'єкту культурної спадщини людства на тлі міжнародних суперечок навколо нього [48, с. 13].

Окремо розглянемо власне пріоритетність висвітлення українськими істориками елементів тріади «держава – суспільство – людина». В цілому, тенденції глобалізації сучасних міжнародних відносин, виходу недержавних учасників міжнародної політики, посилення демократизації як специфічної ціннісно-цивілізаційної парадигми розвитку Європейського континенту зростає роль людини як найвищої цінності та розвинутого громадянського суспільства, що представляє відокремлену від держави сферу та виражає інтереси індивідів і є партнером держави, що відповідно позначається на наукових дослідженнях. Стосовно дослідницьких пріоритетів у контексті тріади відзначимо, що, з однієї сторони, роль держави та держави – як – наукового об'єкту зберігається, зокрема коли йдеться про міждержавні відносини. Зрештою, це багато в чому закономерно, особливо коли йдеться про їх політичні та безпекові складові [22; 26, с. 11-12; 37, с. 12-14; 45, с. 17-19]. Втім, коли йдеться про комплекс торговельно-економічних, гуманітарних, культурних, освітніх стосунків, міжрегіональної та транскордонної співпраці, то опосередковано, або ж за вибором дослідника зростає значення суспільної та людської складової досліджень [1, с. 22-26; 3, с. 15-16; 6, с. 12-15; 9, с. 25-28; 10, с. 13-16; 11, с. 10-12; 13, с. 14-16; 14, с. 14-16; 15, с. 15-17; 18, с. 17-21; 21, с. 12-16; 23, с. 10-15; 27; 28, с. 14-16; 31; 32, с. 13-15; 33, с. 25-32; 36, с. 29-33; 41, с. 12-15; 42, с. 29-34; 43, с. 11-13; 48, с. 13]. Слід додати, що ці складові посилюються у дослідженнях, коли йдеться про євроатлантичну цивілізаційну матрицю з демократичними цінностями в її основі; з іншого боку, євразійська цивілізаційна модель, особливо пострадянський простір з огляду на тоталітарне минуле та стан державотворення значно більше уваги приділяє формуванню держави як такої, що позначається і на наукових дослідженнях [1, с. 22-26; 3, с. 15-16; 4; 5, с. 14-17; 6, с. 12-15; 8, с. 11-12; 9, с. 25-28; 10, с. 13-16; 11, с. 10-11; 12; 13, с. 14-16; 14, с. 14-16; 15, с. 15-17; 16; 17, с. 24-26; 18, с. 17-21; 21, с. 12-16; 22; 23, с. 10-15; 24, с. 12-13; 25, с. 13-15; 26, с. 11-12; 27; 28, с. 14-16; 29, с. 15-16; 30, с. 12-14; 31; 32, с. 13-15; 33, с. 25-32; 35, с. 13-15; 36, с. 29-33; 37, с. 12-14; 38-39; 40, с. 15-17; 41, с. 12-15; 42, с. 29-34; 43, с. 11-13; 44, с. 13-16; 45, с. 17-19]. Втім, ігнорувати в умовах ущільнення глобального простору та інтенсифікації між людських потоків тенденції до посилення ролі суспільства та людини навряд чи можливо.

Висновки. Таким чином, українські історики-дисертанти внесли вагому лепту в дослідження української міжнародно-політичної тематики, збагативши її новими результатами важливими як з наукової, так і з практичної точок зору, зокрема в контексті становлення України як учасника міжнародних відносин, формування її зовнішньополітичної стратегії, інструментів забезпечення національних інтересів, визначенні ролі етнічних чинників у державотворенні, міжнародних оцінок незалежного статусу України, ставлення до її історичної спадщини, системи двосторонніх відносин та регіональної співпраці (українсько-польські відносин, відносини України з країнами Вишеградської групи, з глобальним лідером США, «старими» і «новими» членами ЄС, країнами, з якими пов'язаний попередній період української історії – пострадянськими, в тому числі в рамках СНД, та з іншими країнами світу, особливостей інтеграційної політики України щодо ЄС, сприйняття / несприйняття її іншими учасниками та їхньою відповідною політикою, формування позиції щодо забезпечення безпеки та подолання загроз з огляду на формування систем колективної безпеки на Європейському континенті, механізмів взаємодії з НАТО і ставленням до євроатлантичної інтеграції як варіанту забезпечення національної безпеки, ролі міжнародних організацій у вирішенні спільних проблем людської цивілізації, міжнародного сферального співробітництва у контексті забезпечення інтеграції України у європейський науковий та освітній простір,

значення національних меншин, їх організацій, діаспор у здійсненні зовнішньої політики України, її двосторонніх стосунках, в тому числі вироблення відповідної політики, зокрема щодо трудової міграції, а також актуальних проблем міжнародних відносин України. У цих дослідженнях поряд із пріоритетною роллю держави як об'єкта, зростає роль суспільства та людини як з огляду на глобальний контекст, так і на європейський регіональний.

Перспективи подальших розвідок. З огляду на вище викладене, вважаємо, що перспективними є подальші студії української міжнародної проблематики, зокрема щодо розкриття сутнісних взаємозв'язків і взаємовпливів у триаді «державна – суспільство – людина», що сприятиме розвитку української соціогуманітаристики.

Список використаної літератури

1. *Антонюк Т.Д.* Міжнародне співробітництво вищих навчальних закладів в умовах незалежності України (1991–2012 рр.): досвід університетів міста Києва: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора істор. наук : спец. 07.00.01 «Історія України» / Т.Д. Антонюк. – К. : [б. в.], 2015. – 33 с.
2. *Барвінська П.І.* Образ Східної Європи у німецькомовному академічному середовищі у кін. XIX – поч. XXI століття: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора істор. наук : спец. 07.00.02 «Всесвітня історія» / П.І. Барвінська. – Львів : [б. в.], 2013. – 38 с.
3. *Брацун В.В.* Трудова міграція громадян України до Російської Федерації в 1991–2010 рр.: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук : спец. 07.00.02 «Всесвітня історія» / В.В. Брацун. – Харків : [б. в.], 2013. – 19 с.
4. *Буглай Н.М.* Польща в реалізації євроінтеграційного курсу України: міжрегіональне співробітництво (1990–2008 рр.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук : спец. 07.00.02 «Всесвітня історія» / Н.М. Буглай [Електронний ресурс]. – К. : [б. в.], 2009. – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z21ID=&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=DOC/2009/09bnmums.zip [Дата перегляду - 30 травня 2016 р.]
5. *Ващенко О.Ф.* США – Україна: розвиток двостороннього співробітництва у 1991–2011 рр.: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук : спец. 07.00.02 «Всесвітня історія» / О.Ф. Ващенко. – Чернігів : [б. в.], 2013. – 20 с.
6. *Висоцька Г.В.* Національна політика Республіки Польща у 1989–2012 рр. (на прикладі української спільноти): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук : спец. 07.00.02 «Всесвітня історія» / Г.В. Висоцька. – Миколаїв : [б. в.], 2015. – 19 с.
7. *Воробйов Г.П.* Створення та розвиток Сухопутних військ Збройних Сил України (1991–2013 рр.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук : спец. 20.02.22 «Військова історія» / Г.П. Воробйов. – К. : [б. в.], 2014. – 18 с.
8. *Гайдай О.Ю.* Радянська спадщина в політиці пам'яті та свідомості населення України 1991–2014 рр. (на матеріалах Вінницької, Житомирської, Черкаської та Полтавської областей): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук : спец. 07.00.01 «Історія України» / О.Ю. Гайдай. – К. : ПУЛЬСАРИ, 2015. – 15 с.

9. *Гарагонич В.В.* Транскордонне співробітництво в євроінтеграційній стратегії України: 1991–2011 рр.: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора істор. наук : спец. 07.00.01 «Історія України» / В.В. Гарагонич. – К. : [б. в.], 2012. – 34 с.
10. *Гарбарук А.С.* Польські громадсько-культурні товариства у західному регіоні України (1991–2013 рр.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук : спец. 07.00.01 «Історія України» / А.С. Гарбарук. – Луцьк : [б. в.], 2015. – 20 с.
11. *Давидчук С.Ю.* Україно-ізраїльські відносини поч. ХХІ століття: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук : спец. 07.00.02 «Всесвітня історія» / С.Ю. Давидчук. – К. : [б. в.], 2013. – 16 с.
12. *Дмитрук А.Ю.* Російсько-українські відносини у політичній сфері у 90-х рр. ХХ ст.: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук : спец. 07.00.02 «Всесвітня історія» / А.Ю. Дмитрук [Електронний ресурс]. – Чернівці : [б. в.], 2011. – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z21ID=&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=DOC/2011/11DAUVPS.zip [Дата перегляду - 30 травня 2016 р.]
13. *Ільчук І.В.* Українсько-польське міждержавне співробітництво в європейсько-атлантичному контексті (1991–2014 рр.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук : спец. 07.00.02 «Всесвітня історія» / І.В. Ільчук. – Тернопіль : Вектор, 2015. – 20 с.
14. *Коваленко О.М.* Освітні, наукові та культурні українсько-польські зв'язки (2000–2005 рр.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук : спец. 07.00.01 «Історія України» / О.М. Коваленко. – К. : [б. в.], 2014. – 20 с.
15. *Компанець І.В.* Євроатлантична інтеграція незалежної України у військово-історичному аспекті: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук : спец. 20.02.22 «Військова історія» / І.В. Компанець. – Львів : [б. в.], 2010. – 20 с.
16. *Корнілова В.В.* Розвиток взаємин Україна – НАТО: цивільний аспект співробітництва: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук : спец. 07.00.02 «Всесвітня історія» / В.В. Корнілова [Електронний ресурс]. – К. : [б. в.], 2010. – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z21ID=&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=DOC/2010/10kvvcas.zip [Дата перегляду - 30 травня 2016 р.]
17. *Корсак Р.В.* Українсько-чеські відносини у трансформаційних процесах Центрально-Східної Європи: торговельно-економічний контекст співробітництва (2000–2012 рр.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора істор. наук : спец. 07.00.02 «Всесвітня історія» / Р.В. Корсак. – Львів : [б. в.], 2014. – 32 с.
18. *Коцур Л.М.* Національні меншини України в етнополітичних процесах наприкін. 1980-х – у 1990-х рр.: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук : спец. 07.00.01 «Історія України» / Л.М. Коцур. – Переяслав-Хмельницький : [б. в.], 2015. – 24 с.
19. *Лазнева І.О.* Українсько-бразильське співробітництво: становлення та розвиток (1991–2001 рр.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук : спец. 07.00.01 «Історія України» / І.О. Лазнева [Електронний ресурс]. –

- Дніпропетровськ : [б. в.], 2011. – Режим доступу: : http://irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z21ID=&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=DOC/2011/11LIOUBS.zip [Дата перегляду - 30 травня 2016 р.]
20. *Левик Б.С.* Розвиток концепції національної безпеки і оборони України в програмних документах українських політичних партій в період 1992–2009 рр. (воєнно-історичний аспект): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук: спец. 20.02.22 «Військова історія» / Б.С. Левик [Електронний ресурс]. – Львів : [б. в.], 2010. – Режим доступу: http://irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z21ID=&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=DOC/2010/10lbsvia.zip [Дата перегляду - 30 травня 2016 р.]
 21. *Литовченко В.В.* Роль ЮНЕСКО в охороні та збереженні культурної спадщини в Україні (1954–2010 рр.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук : спец. 07.00.02 «Всесвітня історія» / В.В. Литовченко. – Миколаїв : [б. в.], 2015. – 20 с.
 22. *Лозинський П.І.* Воєнно-політичне співробітництво країн Співдружності Незалежних Держав: становлення, розвиток, трансформація кінця ХХ – початку ХХІ століття: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук : спец. 20.02.22 «Військова історія» / П.І. Лозинський [Електронний ресурс]. – Львів : [б. в.], 2010. – Режим доступу: : http://irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z21ID=&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=DOC/2011/11LPISRT.zip [Дата перегляду - 30 травня 2016 р.]
 23. *Марков І.Г.* Українська трудова міграція кін. ХХ – поч. ХХІ ст.: динаміка етносоціального процесу: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук : спец. 07.00.05 «Етнологія» / І.Г. Марков. – Львів : [б. в.], 2012. – 19 с.
 24. *Мудрієвська І.І.* Становлення і розвиток співробітництва України з країнами Вишеградської групи (1991–2013 рр.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук : спец. 07.00.02 «Всесвітня історія» / І.І. Мудрієвська. – К. : [б. в.], 2015. – 18 с.
 25. *Науменко М.І.* Українсько-азербайджанські відносини на сучасному етапі (1991–2010 рр.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук : спец. 07.00.02 «Всесвітня історія» / М.І. Науменко. – К. : [б. в.], 2013. – 19 с.
 26. *Недзельський Ю.О.* Участь Збройних Сил України в програмі «Партнерство заради миру» (1994–2010 рр.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук : спец. 20.02. 22 «Військова історія» / Ю.О. Недзельський. – К. : [б. в.], 2012. – 16 с.
 27. *Недужко Ю.В.* Діяльність української діаспори щодо відновлення державної незалежності України (середина 40-х – початок 90-х рр. ХХ ст.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора істор. наук: спец. 07.00.01 «Історія України» / Ю.В. Недужко [Електронний ресурс]. – Переяслав-Хмельницький : [б. в.], 2010. – Режим доступу: : http://irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z21ID=&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=DOC/2010/10nyvdnu.zip [Дата перегляду - 30 травня 2016 р.]

28. *Обухова О.Ю.* Польсько-українське транскордонне співробітництво: становлення та розвиток (90-ті роки ХХ – поч. ХХІ ст.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук : спец. 07.00.02 «Всесвітня історія» / О.Ю. Обухова. – Чернівці : [б. в.], 2012. – 20 с.
29. *Овчаренко В.С.* Політичне, економічне та культурне співробітництво України зі скандинавськими країнами (1991–2011 рр.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук : спец. 07.00.02 «Всесвітня історія» / В.С. Овчаренко. – Донецьк : [б. в.], 2013. – 20 с.
30. *Овчаренко В.П.* Взаємозв'язок етнічних і державотворчих процесів у сучасній Україні (1991–2010 рр.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук : спец. 07.00.05 «Етнологія» / В.П. Овчаренко. – К. : Логос, 2015. – 17 с.
31. *Опанасенко О.І.* Українсько-німецьке культурне співробітництво 1991–2008 рр.: автореф. дис. канд. істор. наук : спец. 07.00.01 «Історія України» / О.І. Опанасенко [Електронний ресурс]. – К. : [б. в.], 2011. – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z21ID=&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=DOC/2010/100OINKS.zi р [Дата перегляду - 30 травня 2016 р.]
32. *Пачос Ю.В.* Українсько-польське співробітництво в галузі культури (перше десятиліття ХХІ ст.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук : спец. 07.00.01 «Історія України» / Ю.В. Пачос. – Черкаси : [б. в.], 2014. – 20 с.
33. *Пекарчук В.М.* Культура етноменшин: відродження і розвиток (1990–2000-і роки): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора істор. наук : спец. 07.00.01 «Історія України» / В.М. Пекарчук. – Переяслав-Хмельницький : [б. в.], 2015. – 40 с.
34. *Покотило О.І.* Створення Збройних Сил України: історіографія: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук : спец. 20.02.22 «Військова історія» / О.І. Покотило. – К. : [б. в.], 2012. – 20 с.
35. *Полякова М.С.* Українсько-казахстанське співробітництво (1991–2014 рр.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук : спец. 07.00.01 «Історія України» / М.С. Полякова. – Миколаїв : [б. в.], 2015. – 20 с.
36. *Рендюк Т.Г.* Національні меншини в українсько-румунських відносинах: історичний досвід та сучасні проблеми (1990–2007 рр.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора історичних наук : спец. 07.00.02 «Всесвітня історія» / Т.Г. Рендюк. – К. : [б. в.], 2012. – 38 с.
37. *Речич С.Л.* Воєнно-політичне співробітництво Збройних Сил України з НАТО (1991–2009 рр.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук : спец. 20.02.22 «Військова історія» / С.Л. Речич. – К. : [б. в.], 2012. – 18 с.
38. *Саблук В.В.* Українсько-італійські відносини (1991–2001 рр.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук : спец. 07.00.02 «Всесвітня історія» / В.В. Саблук [Електронний ресурс]. – К. : [б. в.], 2010. – Режим доступу: : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z21ID=&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=DOC/2010/10SVVUIV.zi р [Дата перегляду – 30 травня 2016 р.]
39. *Савін С.Л.* Українсько-британські відносини в контексті інтеграційних процесів 1991–2005 років: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук :

- спец. 07.00.02 «Всесвітня історія» / С.Л. Савін [Електронний ресурс]. – К. : [б. в.], 2011. – Режим доступу: : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z21ID=&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=DOC/2011/11SSLIPR.zip [Дата перегляду - 30 травня 2016 р.]
40. Сокол С.М. Українсько-німецькі відносини (2000–2009 рр.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук : спец. 07.00.02 «Всесвітня історія» / С.М. Сокол. – К. : [б. в.], 2010. – 20 с.
 41. Стрільчук В.В. Україна – Польща: транскордонне співробітництво в культурній сфері (90-ті рр. XX – поч. XXI ст.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук : спец. 07.00.01 «Історія України» / В.В. Стрільчук. – Чернівці : Терези, 2015. – 19 с.
 42. Стрільчук Л.В. Становлення та розвиток польсько-українських міждержавних відносин, партнерства та співробітництва (кін. XX – поч. XXI ст.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора істор. наук : спец. 07.00.02 «Всесвітня історія» / Л.В. Стрільчук. – Чернівці : [б. в.], 2014. – 44 с.
 43. Тоценко Ж.М. Співпраця в галузі культури як складова українсько-польських гуманітарних відносин: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук : спец. 26.00.01 «Теорія та історія культури» / Ж.М. Тоценко. – К. : [б. в.], 2012. – 16 с.
 44. Туряниця І.А. Українсько-литовські взаємини у політичній та гуманітарній сферах (1991–2011 рр.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук : спец. 07.00.01 «Історія України» / І.А. Туряниця. – Львів : [б. в.], 2012. – 19 с.
 45. Філенко І.В. Політика Російської Федерації щодо євроінтеграційного курсу України (1991–2010 рр.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук : спец. 07.00.02 «Всесвітня історія» / І.В. Філенко. – К. : [б. в.], 2013. – 23 с.
 46. Хахула Л.І. Історичні стереотипи про Україну та українців у сучасній Польщі (1991–2005): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук : спец. 07.00.02 «Всесвітня історія» / Л.І. Хахула. – Львів : [б. в.], 2013. – 20 с.
 47. Хімей В.В. Україна на міжнародній арені в кінці XX – на початку XXI століття: внутрішні і зовнішні чинники формування геополітичного статусу: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук : спец. 07.00.01 «Історія України» / В.В. Хімей. – Переяслав-Хмельницький : [б. в.], 2012. – 21 с.
 48. Штепко О.Ю. Історія культурного освоєння острова Зміїний: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук : спец. 07.00.01 «Історія України» / О.Ю. Штепко. – Одеса : Видавництво ТОВ «Удача», 2015. – 20 с.

Стаття надійшла до редколегії 27.12.2015

Прийнята до друку 19.02.2016

**UKRAINIAN INTERNATIONAL THEMES
IN HISTORICAL RESEARCHES****Olesya Yaroshko**

*Ivan Franko National University of Lviv
Faculty of Philosophy, Department of Political Science
Universytetska str, 1, 79000, Lviv, Ukraine
e-mail: yaroo@ukr.net*

Academic achievements of historical researchers on Ukrainian international themes are under generalization and systematization at this article. Key directions of historical researches, their problems and scientific results are under discussion. Peculiarities of analysis of priorities in triad “state – society – human being” by them are also under review.

Key words: historical researches, Ukrainian international themes, triad “state – society – human being”.